



EUROPESE
COMMISSIE

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 25.3.2020
JOIN(2020) 5 final

ANNEX

BIJLAGE

bij de

**GEZAMENLIJKE MEDEDELING AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024

Het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024 bepaalt de ambities en prioriteiten van de EU en de lidstaten op dit gebied in hun betrekkingen met alle derde landen. De mensenrechten en de democratie zullen op een samenhangende en consequente wijze worden bevorderd op alle gebieden van het externe optreden van de EU (bv. handel, milieu, ontwikkeling).

Voor een doeltreffende tenuitvoerlegging van de doelstellingen van het actieplan is **gecoördineerde actie** van de EU en de lidstaten vereist, waarbij de onderscheiden institutionele taken en bevoegdheden moeten worden gerespecteerd, nl. die van de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter, bijgestaan door de Europese Dienst voor extern optreden, de Europese Commissie, de Raad en de lidstaten. De speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten blijft een essentiële politieke speler en vervult een centrale sturende rol in de uitvoering van het op duurzame vooruitgang gerichte actieplan. Het Europees Parlement heeft een specifieke rol en is van bijzonder belang voor de bevordering van de mensenrechten en de democratie.

Het actieplan stelt de overkoepelende prioriteiten en doelstellingen van het mensenrechtenbeleid van de EU voor de volgende vijf jaar vast. De doelstellingen van het actieplan zullen worden omgezet en uitgevoerd op alle niveaus: nationaal, regionaal en multilateraal. In operationele termen zullen de **vijf actielijnen** ter plaatse in de partnerlanden worden uitgevoerd.

Meer dan 140 **EU-delegaties en -bureaus** in de hele wereld en de **ambassades van de lidstaten** zullen een leidende rol vervullen bij de tenuitvoerlegging door de prioriteiten en doelstellingen aan de lokale situatie aan te passen en over de resultaten te rapporteren. Binnen het kader van het actieplan zullen de EU-delegaties met de lidstaten samenwerken om voor het desbetreffende land concrete prioriteiten vast te stellen voor een periode van vijf jaar. Voor deze werkzaamheden zullen **aanzienlijke financiële en politieke middelen** worden uitgetrokken. Programma's en projecten op nationaal, regionaal en mondiaal niveau, alsook missies en operaties in het kader van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) zullen bijdragen tot de verwezenlijking van deze doelstellingen.

Om de doelstellingen te verwezenlijken zal systematisch en gecoördineerd gebruik moeten worden gemaakt van het **volledige gamma instrumenten** dat de EU ter beschikking staat, met name:

- **politieke dialogen, mensenrechtendialogen en sectorale beleidsdialogen** met de partnerlanden en regionale organisaties;
- dialogen en controlemissies in verband met de tenuitvoerlegging van het **stelsel van algemene preferenties (SAP)** van de EU;
- thematische en geografische instrumenten in het kader van het **meerjarig financieel kader 2021-2027** (de specifieke regelingen per project en programma hangen af van de context);
- optreden in **multilaterale en regionale mensenrechtenfora**: thematische en geografische resoluties die onder leiding van de EU tot stand komen over een breed spectrum van mensenrechtenkwesties, steun voor andere relevante resoluties, verklaringen en interventies van de EU, deelname aan interactieve dialogen, openbare debatten en briefings, evenementen ter ondersteuning van de mensenrechten en de democratie;
- **opkomen** voor de mensenrechten en democratie: **publieksdiplomatie en communicatie**, bewustmakingscampagnes, openbare verklaringen en demarches waarmee schendingen en misbruik van de mensenrechten veroordeeld worden, en het erkennen van stappen ter bevordering en bescherming van de mensenrechten;

- waarneming van **processen** tegen verdedigers van de mensenrechten;
- de 13 **EU-mensenrechtenrichtsnoeren**¹ - instrumenten en hulpmiddelen voor EU-delegaties en ambassades van de lidstaten om het mensenrechtenbeleid van de EU te bevorderen;
- verkiezingswaarneming en follow-up daarvan;
- regelmatige **dialogoog** met het maatschappelijk middenveld, mensenrechtenorganisaties en het bedrijfsleven;
- samenwerking en coördinatie met **multilaterale mensenrechteninstellingen en de mensenrechtenorganen van de VN**.

I. INDIVIDUELE PERSONEN BESCHERMEN EN SLAGVAARDIG MAKEN

Individuele personen beschermen en slagvaardig maken betekent garanderen dat iedereen ten volle gebruik kan maken van burgerlijke en politieke rechten, alsook van economische, sociale en culturele rechten. Iedereen slagvaardig maken en niemand in de steek laten betekent iedereen in staat stellen zijn volledige potentieel te realiseren als gelijke en actieve leden van de maatschappij. De rechtsstaat is de hoeksteen van maatschappelijke cohesie, solidariteit en vertrouwen, zowel tussen de staat en de burger, als tussen burgers onderling.

- **Uitvoeringsmiddelen:** politieke dialogen; mensenrechtendialogen; sectorale beleidsdialogen, controlemissies in verband met SAP+ / “alles behalve wapens” (EBA); gebruik van de EU-mensenrechtenrichtsnoeren met specifieke hulpmiddelen om thematische doelstellingen te bereiken; resoluties in de Mensenrechtenraad van de VN en het derde comité van de Algemene Vergadering van de VN; thematische en geografische financiële instrumenten (relevante programma's en projecten); directe steun voor mensenrechtenactivisten; waarneming van rechtszaken; bepleiten van de ratificering en tenuitvoerlegging van relevante verdragen en facultatieve protocollen van de VN en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO); verklaringen over misbruik en schendingen van de mensenrechten; publieksdiplomatie en gerichte campagnes, conferenties en andere activiteiten; dialoog met het maatschappelijk middenveld en andere niet-statelijke actoren.

A. Mensen beschermen, ongelijkheden, discriminatie en uitsluiting wegwerken

- Streven naar de afschaffing van de doodstraf in de hele wereld. In landen waar de doodstraf nog steeds bestaat, pleiten voor eerbiediging van de minimumnormen en streven naar een moratorium op terechtstellingen als eerste stap naar de afschaffing.
- Streven naar de uitbanning van foltering in de hele wereld, door preventie, verbod, verantwoordingsplicht en verhaal voor slachtoffers, onder meer door de wereldwijde alliantie ter bestrijding van handel in marteltuigen te bevorderen.
- Ondersteunen van mensenrechtenactivisten en hun wettelijke vertegenwoordigers, waarbij rekening moet worden gehouden met de gevolgen van hun werkzaamheden voor hun gezinnen. Streven naar positieve erkenning van de belangrijke rol die mensenrechtenactivisten vervullen. Aankaarten van individuele zaken met betrekking tot onder meer landrechten, arbeidsrechten,

¹ https://eeas.europa.eu/generic-warning-system-taxonomy/404_en/8441/Human%20Rights%20Guidelines

natuurlijke hulpbronnen, milieukwesties, klimaatverandering, en problemen in verband met misbruik door bedrijven.

- Opvoeren van activiteiten ter bestrijding van alle vormen van discriminatie, zoals discriminatie op grond van geslacht, ras, etnische of sociale afkomst, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbeelden, handicap, leeftijd, seksuele gerichtheid en genderidentiteit, en alle staten blijven aansporen de mensenrechten van leden van minderheden, waaronder nationale, etnische, religieuze en taalkundige minderheden, te eerbiedigen, te beschermen en te verwezenlijken.
- Beplemen van de uitbanning van, preventie van en bescherming tegen seksueel en gendergerelateerd geweld, met inbegrip van schadelijke normen en praktijken zoals vrouwelijke genitale verminking, infanticide op meisjes, kindhuwelijken, vroege huwelijken en gedwongen huwelijken, en discriminatie. Aanmoedigen van een snelle ratificatie en tenuitvoerlegging van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul).
- Streven naar de volledige en daadwerkelijke tenuitvoerlegging van het actieprogramma van Peking en het actieprogramma van de internationale conferentie over bevolking en ontwikkeling² en de resultaten van hun toetsingsconferenties, en zich in dit verband blijven inzetten voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.
- Opvoeren van acties om alle vormen van discriminatie tegen lesbische, homoseksuele, biseksuele, transseksuele en interseksuele personen te voorkomen en te bestrijden, met inbegrip van geweldplegingen uit haat tegen deze personen en haatzaaien.
- Maatregelen bevorderen om alle vormen van geweld tegen kinderen te voorkomen, te bestrijden en aan te pakken. De partnerlanden bijstaan bij het opzetten en versterken van systemen voor de bescherming van kinderen. Ondersteunen van de ontwikkeling van alternatieve kwaliteitszorg en van de overgang van een institutionele aanpak naar hoogwaardige, op het gezin en de gemeenschap gebaseerde zorg voor kinderen die van ouderlijke zorg verstoken zijn.
- Beplemen van de specifieke bescherming waarop migranten, vluchtelingen, intern ontheemden en staatlozen recht hebben. Ondersteunen van maatregelen om integratie, sociale samenhang en toegang tot basisvoorzieningen van goede kwaliteit te verbeteren.
- Bevorderen van maatregelen voor de aanpak van mogelijk ernstige gevolgen van de klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit op de uitoefening van de mensenrechten, zoals het recht op leven, gezondheid, water, levensmiddelen, huisvesting en een passende levensstandaard, met inbegrip van de situatie van klimaatvluchtelingen.
- Ondersteunen van een op de mensenrechten gebaseerde aanpak van migratiebeheer en versterken van de capaciteit van de overheden, het maatschappelijk middenveld en de VN-partners om deze aanpak ten uitvoer te leggen.

²https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.177_20.pdf

B. Mensen slagvaardig maken

- Steun bieden aan overheden om iedereen een wettelijke identiteit te geven, met name door universele geboorteregistratie te verzekeren.
- Garanderen van een betekenisvolle deelname van kinderen en jongeren aan besluiten die hen betreffen op alle niveaus, met inbegrip van de beleidsvorming en -tenuitvoerlegging van de EU.
- Bij de partnerlanden de ratificatie en tenuitvoerlegging bepleiten van de VN-conventie inzake rechten van personen met een handicap. Bijstand bieden bij het voorkomen en wegwerken van attitudegerelateerde, institutionele en omgevingsbelemmeringen. Waarborgen van de toegankelijkheid van infrastructuur, vervoer, en informatie- en communicatietechnologieën, en garanderen van inclusieve dienstverlening, zoals onderwijs, met inbegrip van afstandsonderwijs, gezondheidszorg, justitie en werkgelegenheid.
- Ondersteunen van inheemse volken door hun deelname te bepleiten aan de relevante processen inzake mensenrechten en ontwikkeling en door principieel te zorgen voor vrije, voorafgaande en geïnformeerde instemming met alle hen betreffende besluiten.

C. Fundamentele vrijheden bevorderen en de burgerlijke en politieke ruimte versterken

- Bevorderen van een veilig en gunstig klimaat voor maatschappelijke organisaties als zelfstandige actoren, met inbegrip van langdurige strategische steun voor capaciteitsopbouw en een daadwerkelijke deelname van maatschappelijke organisaties op nationaal, regionaal en mondiaal niveau.
- Ontwikkelen van instrumenten om vroege tekenen te identificeren en aan te pakken die wijzen op een beperking van de ruimte voor de burger en het maatschappelijk middenveld, onder andere door digitale technologieën en maatregelen ter bestrijding van terrorisme, en daarbij voortbouwen op beproefde werkwijzen en bestaande inspanningen, en ontwikkelen van instrumenten om toe te zien op mogelijkheden voor opening van ruimte voor de burger.
- Beschermen van de vrijheid van meningsuiting, de media en pluralisme, online en offline. Het publiek bewuster maken van en het openbare debat stimuleren over maatregelen om desinformatie tegen te gaan.
- Bijdragen tot de veiligheid en bescherming van journalisten door aanvallen te veroordelen. Garanderen dat mensen die geïntimideerd of bedreigd worden steun krijgen via de EU-beschermingsmechanismen voor mensenrechtenactivisten. Ondersteunen van media-initiatieven en een beroep doen op overheden om dergelijk geweld te voorkomen en te veroordelen en effectieve maatregelen te treffen om een einde te maken aan straffeloosheid.
- Voorkomen en aanpakken van schendingen van de vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging, met inbegrip van gevallen waarin maatschappelijke organisaties, alsook werknemers en werkgevers worden getroffen.
- Aansporen tot dialoog en de vreedzame oplossing van politieke crises en massale protesten overeenkomstig de mensenrechtennormen. Opbouwen van capaciteit van het maatschappelijk middenveld en de politieke actoren om te antwoorden op de grieven van spontane burgerbewegingen.

- Contacten met religieuze en godsdienstige actoren onderhouden en nagaan hoe deze kunnen worden betrokken bij vredesopbouw, interreligieuze initiatieven, verzoening en bemiddeling, en synergieën bewerkstelligen met lopende VN-initiatieven.
- Ondersteunen van acties ter bescherming van de academische vrijheid en de autonomie van onderwijsinstellingen, en van hun capaciteit om online- en afstandsonderwijs te verstrekken.

D. De rechtsstaat en eerlijke rechtsbedeling ondersteunen

- Bevorderen van de rechtsstaat in de partnerlanden en van het recht op een eerlijk proces met het oog op de eerbiediging van de mensenrechten in de rechtsbedeling.
- Verbeteren van de toegang tot justitie en juridische bijstand, inclusief gratis rechtsbijstand, met speciale aandacht voor mensen in de meest kwetsbare situaties, onder meer door gebruikmaking van digitale technologieën.
- Steun voor het opzetten van alternatieve geschillenregelingsmechanismen met het oog op het wegwerken van wettelijke, praktische en andere belemmeringen voor een eerlijk proces voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen.
- Steun voor de ontwikkeling van een kindvriendelijke justitie voor alle kinderen die in contact komen met het gerecht en van hun vrijheid worden beroofd.
- Steun voor de verbetering van de detentieomstandigheden en de behandeling van gedetineerden, overeenkomstig internationale normen.

E. Hiaten wat betreft verantwoordingsplicht dichten, straffeloosheid bestrijden en overgangsjustitie ondersteunen

- Ontwikkelen van een nieuwe horizontale EU-regeling voor sancties tegen schendingen van de mensenrechten wereldwijd om ernstige schendingen en misbruik van de mensenrechten wereldwijd aan te pakken.
- Ontwikkelen van een EU-aanpak om verantwoordingsplicht te garanderen, meer bepaald voor ernstige schendingen en misbruik van de mensenrechten, door nationale en internationale inspanningen te bundelen en voort te bouwen op het EU-beleid, bv. inzake kinderen en gewapende conflicten, overlevenden van conflictgerelateerd seksueel geweld, overgangsjustitie, de strijd tegen foltering en andere mishandelingen, het Internationaal Strafhof.
- Steun voor initiatieven in de landen zelf ter bestrijding van straffeloosheid voor schendingen en misbruik van de mensenrechten en ondersteuning van processen van overgangsjustitie, onder meer door de banden met de VN aan te halen.
- Bevorderen van voortdurende politieke inzet voor de toepassing van het concept “verantwoordelijkheid om te beschermen” (Responsibility to Protect - R2P), door dialoog en samenwerking in de VN-context te faciliteren en dit concept als een analytisch instrument toe te passen op specifieke landensituaties³.
- Verhinderen van straffeloosheid voor alle daders van mensenhandel, met het oog op preventie en volledige uitbanning ervan. Slachtoffers, meer bepaald vrouwen en kinderen, beschermen en helpen.

³ <https://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.shtml>

F. Economische, sociale, culturele en arbeidsrechten versterken

- Versterken van de band tussen mensenrechten en milieu, met inbegrip van de klimaatverandering, in het externe optreden van de EU. Ondersteunen van sensibiliseringsmaatregelen betreffende de impact van de klimaatverandering en de aantasting van het milieu op de mensenrechten.
- Doeltreffende integratie van economische, sociale, culturele en arbeidsrechten in de mensenrechtendialogen van de EU met de partnerlanden, en garanderen van synergieën met andere overlegfora en de controlemissies in verband met SAP+ / “alles behalve wapens” (EBA).
- Bevorderen van een nultolerantiebeleid ten aanzien van kinderarbeid, uitbannen van dwangarbeid, onder meer door partnerschappen op alle niveaus te ondersteunen, bevorderen van arbeidsrechten in de handelsbetrekkingen van de EU, bevorderen van zorgvuldigheidseisen ten aanzien van de mensenrechten in de mondiale leveringsketens en inspanningen om de ratificatie te bevorderen van het IAO-protocol inzake dwangarbeid.
- Ondersteunen van de rol van overheden bij het goedkeuren en doen naleven van milieuvoorschriften voor een veilig, schoon, gezond en duurzaam milieu, onder meer door de bevordering van verantwoord beheer van natuurlijke hulpbronnen, de rechtsstaat, toegang tot informatie, participatie van burgers in de besluitvorming en toegang tot justitie in milieu- en klimaatkwesties.
- Ondersteunen van de overheid bij het ontwikkelen en tenuitvoerleggen van wet- en regelgeving en beleid inzake levensmiddelen, land, natuurlijke hulpbronnen, huisvesting en eigendom, waarbij de mensenrechten worden gevrijwaard.
- Steun voor universele toegang tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen, met nadruk op het mensenrechtenaspect van deze kwesties.
- Bestrijden van ongelijkheden door de niet-discrimatoire toegang tot sociale diensten te bevorderen, met inbegrip van kwalitatieve en betaalbare gezondheidszorg en dito onderwijs (ook online), en capaciteitsopbouw bij onderwijs- en zorgpersoneel om te beantwoorden aan de specifieke behoeften van vrouwen, mannen, LGBTI-personen, kinderen, personen met een handicap, migranten, vluchtelingen en mensen in kwetsbare situaties.
- Bevorderen van gelijke toegang tot preventieve gezondheidszorg en het recht op medische verzorging, te allen tijde maar speciaal in crisisperiodes.
- Bevorderen van waardig werk en een mensgerichte toekomst van arbeid door een geactualiseerde EU-aanpak waarmee de eerbiediging van de fundamentele beginselen en arbeidsrechten wordt gegarandeerd, het recht op veilige en gezonde arbeidsvoorwaarden, en een arbeidsomgeving zonder geweld en intimidatie. Bevorderen van sociale dialoog en de ratificatie en doeltreffende tenuitvoerlegging van de relevante verdragen en protocollen van de IAO. Versterken van verantwoordelijk beheer in de mondiale leveringsketens en toegang tot sociale bescherming.
- Verbeteren van de arbeidsvoorwaarden van migrerende werknemers, onder meer door uitbanning van alle vormen van dwangarbeid en uitbuiting. Mondig maken van migrerende werknemers, in het bijzonder vrouwen, en hun gemeenschappen, om hun rechten te verdedigen, te rapporteren, gerechtigheid na te streven en hun belangenbehartiging te organiseren.

II. WEERBARE, INCLUSIEVE EN DEMOCRATISCHE SAMENLEVINGEN OPBOUWEN

De eerbiediging van de mensenrechten is een essentieel element van een weerbare, inclusieve en democratische samenleving. Dergelijke samenlevingen zijn gestoeld op onafhankelijke media, verantwoordingsplichtige instellingen, representatieve parlementen en geëngageerde burgers, en zij bieden een veilig en stimulerend klimaat voor het maatschappelijk middenveld en de onafhankelijke media, om bezorgdheden kenbaar te maken, het beleid te beïnvloeden, toezicht te houden op besluitvormers en dezen voor hun verantwoordelijkheden te stellen.

- ***Uitvoeringsmiddelen:*** politieke dialogen; mensenrechtendialogen; verkiezingswaarneming en follow-up daarvan; civiele en militaire missies van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid; gerichte opleiding voor EU-personeel in de delegaties; gebruik van de EU-mensenrechtenrichtsnoeren met specifieke hulpmiddelen om thematische doelstellingen te bereiken; thematische resoluties in de Mensenrechtenraad van de VN en het derde comité van de Algemene Vergadering van de VN; thematische en geografische financiële instrumenten (relevante programma's en projecten); bepleiten van de ratificering en tenuitvoerlegging van relevante verdragen en facultatieve protocollen van de VN; verklaringen over misbruik en schendingen van de mensenrechten; publieksdiplomatie en gerichte campagnes, conferenties en andere activiteiten; dialoog met het maatschappelijk middenveld en andere niet-statelijke actoren.

A. Democratische, verantwoordelijke en transparante instellingen bevorderen

- Steun voor de scheiding der machten, de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het gerecht, de doeltreffendheid, kwaliteit en verantwoordingsplicht van het gerecht en grondwettelijke garanties in de partnerlanden.
- Verbeteren van de integriteit van het verkiezingsproces door steun voor onafhankelijke binnenlandse verkiezingswaarnemers en hun regionale en internationale netwerken, en door de versterking van de capaciteit van verkiezingsinstanties en overheden.
- Follow-up van de aanbevelingen van de verkiezingswaarnemingsmissies van de EU en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), met gebruikmaking van zowel politieke als samenwerkingsinstrumenten. Bevorderen van een gezamenlijke aanpak voor de follow-up binnen de internationale waarnemersgemeenschap, meer bepaald met de Afrikaanse Unie en de VN.
- Ontwikkelen en verfijnen van een methode voor verkiezingswaarneming voor toezicht op en evaluatie van het gebruik van sociale media en andere digitale technologieën tijdens verkiezingscampagnes volgens internationale normen, om voorbereid te zijn op pogingen tot verkiezingsfraude en deze te voorkomen.
- Steun voor de ontwikkeling van beleidskaders waarmee offline-voorschriften inzake verkiezingen en democratische processen op de online-context worden toegepast, en steun voor capaciteitsopbouw voor de tenuitvoerlegging daarvan. Opvoeren van de eigen inspanningen van de EU in dat verband, inclusief het actieplan tegen desinformatie⁴, het maatregelenpakket

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1585411926918&uri=CELEX:52018JC0036>

van de Commissie inzake verkiezingen⁵, de praktijkcode betreffende desinformatie⁶ en het aanstaande actieplan voor Europese democratie.

- Verlenen van omvattende steun om corruptie te voorkomen en te bestrijden door steun voor de hervorming van het openbare bestuur, doeltreffende strategieën en wettelijke kaders inzake corruptiebestrijding, met inbegrip van de bescherming van klokkenluiders, gespecialiseerde organen, parlementen, onafhankelijke media en maatschappelijke organisaties, en door de ontwikkeling van richtsnoeren voor corruptiebestrijding. Steun voor de ratificatie en tenuitvoerlegging van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie.
- Steun voor capaciteitsopbouw van parlementaire instellingen voor de uitoefening van hun toezichtsbevoegdheden en wetgevende en budgettaire functies, met inbegrip van intercollegiale uitwisselingen.
- Steun voor initiatieven op het gebied van e-bestuur voor meer transparantie en verantwoordingsplicht van de openbare sector, om het vertrouwen van het publiek in de overheid te vergroten.

B. Proactieve, inclusieve, participatieve en representatieve beleidsvorming bevorderen

- Ervoor zorgen dat vrouwen en jongeren, in al hun verscheidenheid, daadwerkelijk aan alle aspecten van het openbare leven kunnen deelnemen, onder meer door ervoor te pleiten hen op verkiesbare plaatsen te zetten op kandidatenlijsten van politieke partijen en door capaciteitsopbouw voor kandidaten.
- Vergroten van de capaciteit van politieke partijen en toezichtsorganen, meer bepaald in conflictuele en overgangssituaties. Steun voor partij-overstijgende allianties en meerpartijdialoog over beleidskwesties van algemeen belang.
- Ontwikkelen, op onpartijdige wijze, van pluralistische partijsystemen en de capaciteit van politieke partijen, bijstand voor de toepassing van internationale normen inzake transparante partijfinanciering, interne democratie en inclusiviteit bij de selectie van kandidaten en ambtsdragers. Steun voor de ontwikkeling van partijoverschrijdende gedragscodes ter voorkoming van verkiezingsgeweld en steun voor de capaciteit van parlementen om de mensenrechten en de grondrechten te beschermen en te verdedigen.
- Bevorderen van de rol van het maatschappelijk middenveld op het gebied van toezicht en verantwoordingsplicht zowel in de openbare als de particuliere sector, bevorderen van het gebruik van online-technologieën.
- Bevorderen van actief burgerschap en participatie in het openbare en politieke leven. Burgerschapsvorming, ook via afstandsonderwijs, en acties voor mediageletterdheid moeten zich in het bijzonder richten op vrouwen, kinderen, jongeren, personen met een handicap, personen die behoren tot minderheden, inheemse volken, en andere personen in een kwetsbare situatie.

⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/eu-citizenship/electoral-rights_en#electionsnetwork

⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

C. Onafhankelijke en pluralistische media, toegang tot informatie en de strijd tegen desinformatie ondersteunen

- Steun voor wetgevingsinitiatieven voor toegang tot informatie, het recht op privacy en bescherming van persoonsgegevens overeenkomstig Europese en internationale normen, en de doeltreffende tenuitvoerlegging daarvan.
- Beschermen van vrijheid en pluralisme van de media door onafhankelijke mediakanalen te ondersteunen en de toegang tot betrouwbare informatie te bevorderen. Steun voor onafhankelijke media, onderzoeksjournalistiek en het maatschappelijk middenveld bij het toezicht op goed bestuur en de naleving van mensenrechtenverplichtingen.
- Bevorderen van inspanningen om desinformatie, haatzaaien, en extremistische en terroristische uitslatingen tegen te gaan, onder meer door online-mediageletterdheid en digitale vaardigheden. Steun voor onafhankelijke feitenstaving en onderzoek, onderzoeksjournalistiek en kwaliteitsjournalistiek, ook op lokaal vlak.
- Bevorderen van het beginsel van open, veilige, betaalbare, toegankelijke en niet-discriminatoire toegang tot internet voor iedereen. Bestrijden van blokkeringen van het internet, in het bijzonder in de context van verkiezingen en mensenrechtenschendingen.

D. Een op mensenrechten gebaseerde en participatieve aanpak van conflictpreventie en crisisplossing bevorderen

- Steun voor inclusie van jongeren (met name jonge vrouwen) en hun inspanningen om conflicten te voorkomen, en duurzame vrede op te bouwen.
- Capaciteitsopbouw van maatschappelijke basisorganisaties en burgerbewegingen voor regelmatig toezicht op en documentering van schendingen en misbruik van de mensenrechten, ook in conflictsituaties.
- Verder versterken van het verband tussen mensenrechten, veiligheid en klimaatverandering (die een potentiële dreigingsmultiplicator is), in de beleidsdialogen, bij conflictpreventie, en in het kader van ontwikkelings- en humanitaire acties, alsook strategieën voor rampenrisicovermindering.
- Doeltreffend tenuitvoerleggen van de strategische aanpak van de EU inzake vrouwen, vrede en veiligheid.
- De mensenrechten en kwesties als kinderen in gewapende conflicten blijven integreren in alle aspecten van de EU-respons op conflicten en crises, meer bepaald GVDB-missies en -operaties, bemiddeling, hervormingen van de veiligheidssector en conflictpreventie.
- De inspanningen opvoeren om ernstige schendingen van de rechten van kinderen die het slachtoffer zijn van een gewapend conflict, te voorkomen en te beëindigen, steun voor demobilisatie, rehabilitatie en re-integratie op de lange termijn, onder meer door voort te bouwen op de bestaande VN-mechanismen.
- Verder versterken van de beleidssamenhang tussen het EU-beleid inzake mensenrechten en crisisrespons, en acties als GVDB-missies en -operaties, hervormingen van de veiligheidssector en de EU-landenstrategieën voor mensenrechten en democratie.

- Ontwikkelen van EU-beleid inzake de zorgvuldigheidsplicht met betrekking tot de mensenrechten om te garanderen dat de EU-steun aan de veiligheidssector, met inbegrip van GVDB-missies en -operaties, overeenstemt met de mensenrechten en het internationaal humanitair recht, voor zover van toepassing.
- Voortzetten van gerichte opleiding inzake het internationaal humanitair recht aan strijdkrachten van derde landen via de militaire-opleidingsmissies van de EU.

III. EEN MONDIAAL STELSEL VOOR MENSENRECHTEN EN DEMOCRATIE BEVORDEREN

De bevordering van een mondiaal stelsel voor mensenrechten en democratie ligt aan de basis van de verbintenis van de EU tot een versterking van het multilateralisme. De strategische respons van de EU op het veranderende internationale klimaat bestaat uit de versterking van de samenhang en eenheid in multilaterale fora, de verbreding en verdieping van bilaterale partnerschappen, en de opbouw van nieuwe regio-overschrijdende coalities.

- ***Uitvoeringsmiddelen:*** politieke dialogen; mensenrechtendialogen; sectorale beleidsdialogen, controlemissies in verband met SAP+ / “alles behalve wapens” (EBA); thematische en geografische resoluties in de Mensenrechtenraad van de VN en het derde comité van de Algemene Vergadering van de VN; thematische en geografische financiële instrumenten (relevante programma's en projecten); bepleiten van de ratificering en tenuitvoerlegging van relevante verdragen en facultatieve protocollen van de VN en de IAO; bepleiten van meer aandacht voor de gevolgen van de aantasting van het milieu en de klimaatverandering voor de mensenrechten; gerichte opleiding voor EU-personeel in de delegaties; instrumenten voor een op rechten gebaseerde en alle mensenrechten omvattende aanpak voor de ontwikkelingssamenwerking van de EU; verklaringen over misbruik en schendingen van de mensenrechten; demarches; publieksdiplomatie en gerichte campagnes, conferenties en andere activiteiten; dialoog met het maatschappelijk middenveld, andere niet-statelijke actoren en het bedrijfsleven.

A. Multilaterale samenwerking

- Opzetten van een meer flexibel netwerk van partners, onder meer door selectieve, thematisch georiënteerde betrokkenheid. Contact opnemen met nieuwe partners, prioritair coalities vormen met regionale groepen voor specifieke resoluties, en de banden aanhalen met gelijkgezinde landen.
- In een vroeg stadium contact opnemen met nieuwe leden van de Mensenrechtenraad van de VN die geen steun verlenen aan bepaalde landen- of thematische resoluties.
- Intensiveren van de strategische samenwerking met het Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten, zowel op centraal niveau als in de lokale vestigingen.
- Ondersteunen van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Mensenrechtenraad van de VN en zorgen voor een betere afstemming op de werkzaamheden van het derde comité van de Algemene Vergadering van de VN en synergieën met andere multilaterale mensenrechtenfora.

- Steun voor de participatie van het maatschappelijk middenveld in multilaterale mensenrechtenfora.

B. Regionale partnerschappen

- Versterken van het strategische partnerschap met de Raad van Europa (met inbegrip van de Commissie van Venetië) en de OVSE, voor meer samenhang en complementariteit via specifieke en gediversifieerde samenwerking.
- Versterken van de regionale samenwerking met de Afrikaanse Unie, de Organisatie van Amerikaanse Staten, de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten, de Ontmoeting Azië-Europa, de Liga van Arabische Staten en de Organisatie van Islamitische Samenwerking.
- Ondersteunen en aanmoedigen van collegiaal leren (peer-learning) voor regionale mensenrechteninstellingen, met inbegrip van mensenrechtenhoven en onafhankelijke netwerken van mensenrechteninstellingen.

C. Bilaterale samenwerking

- Verbanden en synergieën garanderen tussen de bilaterale betrekkingen van de EU (met inbegrip van politieke dialogen, mensenrechtendialogen sectorale beleidsdialogen, het toezicht op de mensen- en arbeidsrechten in het kader van het SAP, en werkzaamheden met betrekking tot arbeidsrechten in het kader van vrijhandelsovereenkomsten) en haar multilaterale betrekkingen. De aandacht blijven richten op de follow-up.
- Concrete actiepunten vaststellen en opvolgen voor elke ronde van de mensenrechtendialoog en overleg met de partnerlanden, waarbij in het bijzonder rekening gehouden wordt met de monitoringsdoelstellingen van SAP+/EBA in de dialogen met de begunstigde landen van het stelsel van algemene tariefpreferenties.
- Versterken van de tenuitvoerlegging van de mensenrechtenbepalingen in het handelsbeleid van de EU, onder andere via het SAP en door de bevordering van arbeidsrechten in de context van vrijhandelsovereenkomsten. Gebruik maken van het volledige potentieel van de monitoringmechanismen en verder bevorderen van transparantie, bewustwording, en betrokkenheid bij de belanghebbenden.
- Ten volle gebruik maken van de synergieën tussen de politieke dialogen en sectorale beleidsdialogen, ook inzake begrotingssteun, voor de bevordering van de mensenrechten, democratie en de rechtsstaat in de partnerlanden.
- Systematisch opnemen van mensenrechtenbeginselen en -normen in de bilaterale en regionale samenwerking van de EU, door een versterking en actualisering van de instrumenten voor een op rechten gebaseerde en alle mensenrechten omvattende aanpak voor de ontwikkelingssamenwerking van de EU⁷.

D. Maatschappelijk middenveld en nationale mensenrechteninstellingen

- Opvoeren van de samenwerking met en ondersteuning van een pluralistisch maatschappelijk middenveld, met inbegrip van mensenrechtenactivisten, sociale partners, onafhankelijke mediaverenigingen en journalisten, academici, juristen en organisaties voor humanitaire hulp,

⁷ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209489%202014%20INIT>

teneinde hun recht te verdedigen om vrij van intimidatie, discriminatie of geweld hun werk te kunnen doen.

- Steun voor onafhankelijke mensenrechteninstellingen en -commissies, ombudspersonen en organen voor de bevordering van gelijke behandeling, overeenkomstig de beginselen van Parijs en Venetië, en samenwerking met hen in de context van de mensenrechtendialogen.
- Bevorderen van gestructureerde en regelmatige dialogen tussen overheidsactoren, het maatschappelijk middenveld (met inbegrip van de sociale partners) en de internationale gemeenschap.
- Ondersteunen en versterken van partnerschappen op de lange termijn met actoren van het maatschappelijk middenveld en mensenrechten- en sociale bewegingen, onder meer door ten volle gebruik te maken van de mogelijkheden om basisorganisaties te financieren.

E. Bedrijfsleven

- Samenwerken met het bedrijfsleven met het oog op de eerbiediging en bevordering van de mensenrechten, corruptiebestrijdingsmaatregelen en optimale werkwijzen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen, zorgvuldigheidsplicht, verantwoordingsplicht en participatieve toegang tot rechtsmiddelen (bv. leveringsketens, nultolerantie voor kinderarbeid).
- Een grotere inzet, met inbegrip van betere coördinatie tussen de diensten van de Commissie, de Europese Dienst voor extern optreden, de speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten en de lidstaten, voor actieve bevordering en ondersteuning van de inspanningen van de partnerlanden om de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten ten uitvoer te leggen, onder meer door nationale actieplannen en richtsnoeren inzake zorgvuldigheidseisen.
- Steun voor processen met meerdere belanghebbenden voor de ontwikkeling, uitvoering en versterking van normen inzake het bedrijfsleven en de mensenrechten en zorgvuldigheid, en samenwerking met ontwikkelingsbanken en internationale financiële instellingen. Bevorderen van regionale projecten, collegiaal leren en de uitwisseling van goede werkwijzen.
- Vergroten van de betrokkenheid van het bedrijfsleven voor waardige werkgelegenheid, duurzame ontwikkeling en daarmee verband houdende belangenbehartiging in de hele leveringsketen.
- Ontwikkelen van hulpmiddelen en leermateriaal over het bedrijfsleven en de mensenrechten, verantwoord ondernemerschap, dialoog tussen de openbare en de particuliere sector en eerbiediging van de mensenrechten, teneinde de EU-delegaties in de gelegenheid te stellen hun inzet voor het bedrijfsleven en de mensenrechten op te voeren.

F. Naleving van de internationale mensenrechten en het humanitair recht

- Versterken van de doeltreffendheid van de mensenrechtenorganen van de VN en het standaardtoezichtsmechanisme van de IAO.
- Blijven pleiten voor en steun bieden aan initiatieven ter versterking van de naleving van het internationaal humanitair recht en de waarborging van de humanitaire ruimte.

- Steun voor het Internationaal Strafhof als een hoeksteen voor de bestrijding van straffeloosheid en opzetten van netwerken ter bevordering van het universele karakter en de integriteit van het Statuut van Rome en het complementariteitsbeginsel ervan.

IV. NIEUWE TECHNOLOGIEËN: KANSEN AANGRIJPEN EN NADELEN AANPAKKEN

Digitale technologieën moeten mensgericht zijn. Nieuwe technologieën kunnen in aanzienlijke mate bijdragen tot de bescherming en bevordering van de mensenrechten en de democratie, door de participatie van het publiek te faciliteren en doeltreffender te maken, de toegang tot openbare dienstverlening te vergroten, de documentering van schendingen en misbruik te vergemakkelijken, en online-activisme te ondersteunen. Deze technologieën kunnen echter ook een negatieve impact hebben, doordat de toegang tot illegale digitale inhoud gemakkelijker wordt gemaakt, hetgeen moet worden tegengegaan.

- ***Uitvoeringsmiddelen:*** politieke dialogen; mensenrechtendialogen; thematische en geografische financiële instrumenten (relevante programma's en projecten); multilaterale en regionale betrokkenheid; gerichte opleiding voor EU-personeel in de delegaties; publieksdiplomatie en gerichte campagnes, conferenties en andere activiteiten; dialoog met het maatschappelijk middenveld, andere niet-statelijke actoren en het bedrijfsleven.

A. Capaciteitsopbouw en effectief toezicht

- Samenwerken met overheden, het maatschappelijk middenveld, bedrijven en VN-agentschappen om na te gaan hoe mensenrechtenkaders kunnen worden gehandhaafd in het digitale tijdperk.
- Onderzoeken in welke mate nieuwe technologieën, met inbegrip van kunstmatige intelligentie, een stimulerende rol kunnen vervullen en welke problemen zij kunnen opleveren voor de mensenrechten en de democratie, op internationaal en nationaal niveau.
- Versterken van uitwisselingen en organiseren van opleiding voor EU-personeel over het gebruik van digitale technologieën en kunstmatige intelligentie en hun impact op de mensenrechten en democratische processen.
- Uitwisselen van optimale werkwijzen om desinformatie, haatzaaien, extremistische en terroristische uitlatingen tegen te gaan, onder meer door online-mediageletterdheid en digitale vaardigheden.
- Nagaan in hoeverre een regulerende en niet-regulerende aanpak van ICT de mensenrechten en de democratie bevordert. Stimuleren van internationale uitwisselingen van optimale werkwijzen over ICT-regelgeving die de mensenrechten eerbiedigt.

B. Bevordering van de mensenrechten en de democratie bij het gebruik van digitale technologieën, met inbegrip van kunstmatige intelligentie

- Ondersteunen van de ontwikkeling, evaluatie en tenuitvoerlegging van kaders en internationale normen ter vrijwaring van de mensenrechten en de democratie in een digitale context, breed overleg voeren met onder meer aanbieders van platformen en het maatschappelijk middenveld.

Bevorderen van adequate zorgvuldigheid (met inbegrip van risicobeperkingsplannen) en van een doeltreffende effectbeoordeling inzake de mensenrechten.

- Deelnemen aan processen met meerdere belanghebbenden die zich richten op online-mensenrechtenkaders.
- Ondersteunen van capaciteitsopbouw en andere steun om de nationale autoriteiten in staat te stellen internationale normen doeltreffend te ontwikkelen en ten uitvoer te leggen in de online-omgeving (bv. bescherming van kinderen) en daartoe samenwerken met datawetenschappers en andere deskundigen. Teneinde leemten te voorkomen in de bescherming, moet de nationale wet- en regelgeving inzake digitale kwesties rekening houden met het internationaal recht inzake de mensenrechten.
- Beschermen van het individuele recht op privacy en gegevensbescherming, ook in de digitale ruimte, in het geval van onevenredige toegang en controle van de overheid. Bevorderen van convergentie naar een hoog beschermingsniveau door rekening te houden met positieve voorbeelden, zoals de algemene verordening gegevensbescherming. Bevorderen van de toegang tot het Verdrag van de Raad van Europa betreffende gegevensbescherming.
- Bevorderen van EU-maatregelen en steun voor mondiale en regionale inspanningen om de eerbiediging van de mensenrechten en de democratische beginselen te garanderen bij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie, voortbouwend op de veranderende aanpak van de EU zelf van ethisch verantwoorde kunstmatige intelligentie⁸.
- Opvoeren van de inspanningen om de vruchten te plukken van de nieuwe technologieën voor het maatschappelijk middenveld, waaronder online- en afstandsonderwijs en met bijzondere aandacht voor het beperken van risico's voor mensenrechtenactivisten.
- Ondersteunen van inspanningen om de vrijheid van meningsuiting, de media en pluralisme in de online-omgeving te beschermen.
- Bevorderen van de toegang tot technologieën voor iedereen, ook voor personen met een handicap, reeds vanaf het ontwerpstadium van nieuwe technologieën, voor alle sectoren, met inbegrip van het onderwijs.
- Garanderen van de verantwoordingsplicht bij het gebruik van technologie, onder meer door een rechtmatige toegang tot elektronisch materiaal dat uit bewijsoogpunt van belang is.

V. RESULTATEN BOEKEN DOOR SAMEN TE WERKEN

Dit actieplan stelt de EU in staat om door gericht optreden en gecoördineerde inspanningen op nieuwe uitdagingen te reageren. De tenuitvoerlegging van en het toezicht op het actieplan moeten worden onderworpen aan een breed opgevatte dialoog met de belanghebbenden. De EU-instellingen en de lidstaten zullen samenwerken om het actieplan elk volgens hun bevoegdheden uit hoofde der Verdragen ten uitvoer te leggen door een gezamenlijke aanpak en via een uitwisseling van goede werkwijzen en expertise. De speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten is een essentiële politieke speler en zal een centrale sturende rol spelen in de

⁸ Zie het Witboek van de Commissie over kunstmatige intelligentie - Een Europese benadering op basis van excellentie en vertrouwen, COM(2020) 65 final van 19.2.2020.

uitvoering van het op duurzame vooruitgang gerichte actieplan. Het Europees Parlement heeft een specifieke rol en is van bijzonder belang voor de bevordering van de mensenrechten en de democratie. De EU-delegaties en -bureaus en de ambassades van de lidstaten zullen een leidende rol vervullen bij de bescherming van de mensenrechten en de uitvoering van het actieplan op landenniveau. Mondiale, in de EU gevestigde en nationale maatschappelijke organisaties zijn ook essentiële partners.

A. Uitvoering en evaluatie

- Opvolgen van de vooruitgang die wordt geboekt met het bereiken van de doelstellingen van dit actieplan, meer bepaald via het thematische gedeelte van het EU-jaarverslag over *mensenrechten en democratie in de wereld*, ten volle rekening houdend met de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling. Aanpassen van de structuur van het verslag om de tenuitvoerlegging van prioritaire acties te weerspiegelen.
- Uitvoeren van een tussentijdse evaluatie van de uitvoering van het actieplan.
- Organiseren van regelmatige gedachtewisselingen in de Raad over beste werkwijzen en de vooruitgang die de EU-instellingen en de lidstaten boeken met de uitvoering van het actieplan, onder meer in het kader van de besprekingen over de tenuitvoerlegging van de EU-mensenrechtenrichtsnoeren.
- Garanderen dat de landenstrategieën inzake mensenrechten en democratie de prioritaire acties van het actieplan weerspiegelen, rekening houdend met de landenspecifieke context.
- Follow-up van de resoluties en debatten van het Europees Parlement die relevant zijn voor de uitvoering van het actieplan.
- Regelmatig samenwerken met het maatschappelijk middenveld voor de algemene uitvoering van het actieplan en een speciaal jaarlijks overleg organiseren.
- Verbreden van het toepassingsgebied van de geactualiseerde instrumenten voor een op rechten gebaseerde en alle mensenrechten omvattende aanpak voor de ontwikkelingssamenwerking van de EU, door deze toe te passen op alle EU-programma's voor extern optreden en door met de lidstaten verder gemeenschappelijke initiatieven te ontwikkelen voor een op rechten gebaseerde aanpak, onder meer door gezamenlijke programmering.

B. Publieksdiplomatie en strategische communicatie

- Opbouwen van doeltreffende sociale-mediaanetwerken om te zorgen voor meer betrokkenheid, het delen van inhoud, en ondersteuning door influencers, met het oog op sensibilisering en het stimuleren van een mentaliteitswijziging op het gebied van mensenrechten.
- Communiceren over relevant beleid en relevante initiatieven, rekening houdend met de publieke perceptie en plaatselijke talen, waarbij geopteerd wordt voor een thematische aanpak in campagnestijl.
- Vaststellen van middelen om de doeltreffendheid van publieksdiplomatie en campagnes te meten, en verder ontwikkelen van de meest succesvolle inhoud en kanalen voor interactie met het publiek.
- Inventariseren en verder bevorderen van succesverhalen op het gebied van de mensenrechten, alsook hun potentieel benutten om de mensenrechtensituatie ter plaatse verder in positieve zin te doen evolueren.